

Загадчык сектара
Нацыянальнай бібліятэкі
Беларусі

НА ІВЕ ЭСТЭТЫЧНАГА ВЫХАВАННЯ: ДА 10-ГОДДЗЯ ВЫСТАВАЧНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ БІБЛІЯТЭКІ БЕЛАРУСІ

16 чэрвеня 2016 г. споўнілася 10 гадоў з дня ўрачыстага адкрыцця новага будынка Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі (НББ). Увод яго ў эксплуатацыю азнаменаваў новы этап у развіцці НББ. У адпаведнасці з ускладзенай на яе місіяй НББ стала развівацца не толькі як інфармацыйны, але і як сацыякультурны цэнтр. Яшчэ 26 мая 2005 г. Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь № 555 была зацверджана «Концепцыя стварэння рэспубліканскага інфармацыйнага і сацыякультурнага цэнтра на базе строящагася здання гасударственнага ўчреждения «Нацыянальная бібліятэка Беларусі»». На яе аснове распрацаваны асобныя канцэпцыі па ключавых напрамках дзейнасці НББ, у тым ліку па сацыякультурнай. Дзякуючы наяўнасці адпаведных плошчаў і спецыяльна створанаму падраздзяленню – сацыякультурнаму цэнтру (СКЦ) работа па арганізацыі сацыякультурнай дзейнасці атрымала новыя магчымасці.

Сёння СКЦ – гэта многафункцыянальны комплекс, дзейнасць якога накіравана на фарміраванне і задавальненне інфармацыйна-асветніцкіх, культурна-творчых, рэкрэацыйна-аздараўленчых патрэбнасцей і інтарэсаў не толькі карыстальнікаў бібліятэкі і яе персаналу, але і насельніцтва краіны. У складзе СКЦ быў створаны аддзел галерэйна-выставачнай дзейнасці (аддзел), першым загадчыкам якога стаў беларускі мастак Фёдар Ястраб, адзін з пачынальнікаў галерэйнай справы ў Рэспубліцы Беларусь. Ён унёс значны ўклад у рэалізацыю канцэпцыі сацыякультурнай дзейнасці НББ.

Галоўнай задачай аддзела з’яўляецца эстэтычнае выхаванне грамадскасці шляхам папулярызацыі беларускага і замежнага выяўленчага мастацтва. Яе паспяховаму выкананню садзейнічае комплекс галерэйна-выставачных залаў: «Атрыум», «Ракурс», «Лабірынт», «Панарама», «Мабільная галерэя». Іх агульная плошча складае 2200 м кв., што дазваляе адначасова экспанаванне каля 300 твораў мастацтва. «Галерэі сталі арганічнай часткай прасторы бібліятэкі. Прычын таму многа: гэта і вялікая патрэба ў эстэтызацыі бібліятэчных інтэр’ераў, і рашэнне культурна-асветніцкіх задач, выхаванне высокага мастацкага густу і эстэтычнай культуры, урэшце, гэта адзін са спосабаў прыцягнення

патэнцыяльных чытачоў, наведвальнікаў, далучэнне да духоўных крыніц свайго народа, яго традыцый» [3, с. 102].

Галерэйна-выставачны комплекс з’яўляецца месцам правядзення цікавых і маштабных праектаў нацыянальнага і міжнароднага ўзроўня: фестываляў, акцый, пленэраў, мастацкіх выставак (тэматычных і юбілейных). Аддзелам распрацоўваюцца прыярытэтныя праграмы і рэкламная палітыка галерэй, графічныя і пластычныя варыянты рэкламна-паліграфічнага суправаджэння мастацкіх праектаў, праводзіцца актыўная работа з творчымі аб’яднаннямі мастакоў, міжнароднымі і замежнымі структурамі ў мэтах ажыццяўлення сумесных праектаў.

У галерэях створаны амаль ідэальныя ўмовы для экспануемых твораў мастакоў: натуральнае асвятленне дапамагае выявіць найтонкія градацыі колеру. У цёмны час сутак функцыянуе спецыяльна спраектаваная сістэма падсветкі экспазіцыі выставак. Трэба адзначыць, што мастацкая выстаўка – дастаткова складаная і адладжаная сістэма рэпрэзентацыі мастацтва. Яна з’яўляецца моцным стымулятарам мастацкага жыцця, дае магчымасць творцу непасрэдна кантактаваць з гледачом. Тут мастак сустракаецца са сваімі калегамі, адбываецца свабоднае абмеркаванне твораў. Гэта своеасаблівы форум, дзе разглядаюцца шляхі развіцця мастацтва. Што тычыцца аддзела, то яго галоўная задача пры арганізацыі выстаўкі – зрабіць якасную экспазіцыю, падрыхтаваць рэкламу, фотадакументацыю.

Мастацкая выстаўка, з якой пачалася галерэйная дзейнасць, мела назву «Прысвячэнне Беларусі». У ёй прынялі ўдзел мастакі з усіх абласцей нашай краіны. Экспануемыя творы вылучаліся высокім прафесійным майстэрствам, шчырасцю ў выказванні пацужыў, улюбёнасцю ў сваю справу, адданасцю Радзіме. Работы на выстаўцы былі вельмі розныя па сюжэтах, пластыцы, рытме, тэхніцы, колеры. Былі прадстаўлены ўсе напрамкі – ад акадэмічнага да абстрактнага. Цікавыя пейзажы паказалі добра вядомыя беларускаму гледачу мастакі В. Шкаруба, А. Грышкевіч, А. Лубнеўскі, П. Паршын, К. Качан, Я. Батальёнак, В. Касцючэнка, В. Ярэўска, М. Казакевіч і інш.

Аддзелам быў арганізаваны і праведзены першы Міжнародны фестываль пейзажа, прысвечаны народнаму мастаку Беларусі Віталю Цвірку, у якім прымалі ўдзел мастакі з 12 краін – ЗША, Кубы, Турцыі, Сербіі, Арменіі, Малдовы, Украіны, Расіі, Казахстана, Літвы, Латвіі, Беларусі. Адметная індывідуальная манера кожнага майстра, цікавыя кампазіцыйныя рашэнні, выразная пластыка і дасканалая тэхніка – гэта тое, што вызначала большасць экспанаваных твораў, выяўляла мастацкі ўзровень выстаўкі і выклікала цікавасць у аматараў і прафесіяналаў жывапісу.

Нацыянальная бібліятэка Беларусі пераўтвараецца ў цэнтр прэзентацый сучаснага мастацтва. Так, штогод ў ёй рэалізуецца звыш 20 мастацкіх праектаў, у якіх прымаюць удзел беларускія і замежныя мастакі з краін блізкага і далёкага замежжа. Карыстальнікі і наведвальнікі НББ на працягу года могуць пазнаёміцца больш чым з двума тысячамі твораў мастацтва, якія экспануюцца ў яе выставачных залах. Размеры работ розныя: ад мініформ да вялікіх манументальных палотнаў. Сярод аўтараў ёсць такія, імёны якіх з’яўляюцца гонарам нацыянальнай мастацкай школы, і тыя, хто толькі пачынае свой творчы шлях у мастацтве. Своеасабліваць канцэпцыйны мастацкі праектаў узмацняюць перформансы і паказы тэатральных мініячур. Выстаўкі дапаўняюцца кніжнымі экспазіцыямі па тэме, праводзяцца прэзентацыі эксклюзіўных выданняў. З мастацкімі праектамі можна таксама пазнаёміцца ў аддаленым рэжыме (праз інтэрнэт-партал НББ).

Усяго з пачатку дзейнасці галерэйна-выставачнага комплексу было арганізавана звыш 200 мастацкіх выставак. Знакавымі падзеямі ў культурным жыцці краіны стала правядзенне міжнародных мастацкіх выставак: I і II Мінскіх міжнародных выставак графікі «Арт-лінія» (у кожнай удзельнічала 12 краін), I Міжнароднай біенале сучаснага жывапісу «Colorfest» (удзельнічала 11 краін). Работы мастакоў ацэньвала міжнароднае журы. На выстаўках былі прадстаўлены карціны вядомых замежных мастакоў: Карла Акардзі (Італія), Рафаэля дэ Роза (Італія), Катажыны Крочак (Польшча), Джорджыя дэ Кірыка (Італія) і іншых, што значна падняло ўзровень гэтых праектаў. Яны мелі шырокі рэзананс у мастацкім асяроддзі і сродках масавай інфармацыі.

Быў арганізаваны таксама шэраг разнапланавых выставак, сярод якіх тэматычныя: «Чалавек прыгожы», «Чалавек і кола», «Сеанс», «Усведамленне міфа», «Скарбы роднай зямлі. Ашмяншчына», «Перазвон стагоддзяў», «Ваенны плакат 1941–1945 гг.» (з фондаў НББ), «Вялікая Айчынная вайна ў здымках фотакарэспандэнта БелТА і ТАСС Уладзіміра Навумавіча Лупейкі» і іншыя; персанальныя М. Капілавай, У. Рынкевіча, В. Раковіча, В. Суглоба і іншыя; фотавыстаўкі «Энергія колеру», «Скарбы Нясвіжа», «Модны Кітай» і інш.

Упершыню ў Беларусі на выставачных плошчах НББ праходзіў Міжнародны фестываль лічбавага мастацтва «Terra Nova». Галоўнымі задачамі праекта былі вызначаны развіццё мультымедыямастацтваў у сучасных умовах, актывізацыя творчых кантактаў мастакоў розных краін, далучэнне да мастацкага працэсу новага пакалення аўтараў. Праграма фестываля ўключала мастацкую выстаўку, а таксама відэапрагляды. У яго рамках праходзіў конкурс, вынікі якога падводзіла аўтарытэтнае журы. Творы былі прадстаўлены ў наступных намінацыях: «Лічбавае фота», «Камп’ютарная

графіка», «Лічбавы жывапіс», «Відэа-арт», «Відэакліп музычны», «Анімацыя», «Рэкламны ролік», «Кароткі метр». У выстаўцы прымалі ўдзел мастакі з розных краін. У канцы мерапрыемства быў праведзены круглы стол.

Яркай падзеяй стала правядзенне ў бібліятэцы выстаўкі нефігуратыўнага мастацтва «Іншая рэальнасць». Арганізатары экспазіцыі паспрабавалі вылучыць абстракцыю як асобную плынь у сучасным беларускім мастацтве. На выстаўцы былі прадстаўлены творы Р. Іванова, М. Бушчыка, А. Забаўчыка, В. Ціханова, Г. Фалея, С. Пыжыкава, С. Давідовіча і інш. Прынялі ўдзел у гэтай выстаўцы і фатографы М. Гарус, В. Качан.

Вялікай папулярнасцю карыстаецца, стаўшы ўжо традыцыйным, мастацкі праект «Кветкавы рай», які штогод праводзіцца ў НББ у сакавіку. Галоўны жанр экспануемых твораў – нацюрморт з кветкамі. У 2016 г. гэтая выстаўка праходзіла ўжо восьмы раз. Палотны былі выкананы ў розных тэхніках. Калі алейны жывапіс больш вядомы і выкарыстоўваецца мастакамі даволі часта, то ф’юзінг – тэхніка спякання шкла ў печы для вырабу вітражоў, прадметаў дэкору – сустрэкаецца радзей, што і прыцягвала ўвагу наведвальнікаў. На выстаўцы былі прадстаўлены творы П. Паршына, Т. Малышавай, М. Бушчыка, М. Шматавай, К. Сумававай і інш.

З галерэйных праектаў апошняга часу можна адзначыць 12-ю Нацыянальную Усекітайскую мастацкую выстаўку «111 год кітайскаму кінематографу» (сумесны праект з пасольствам Кітайскай Народнай Рэспублікі), выстаўкі «Калевала вачыма рускіх мастакоў» (сумесна з Пасольствам Фінляндскай Рэспублікі), «Залаты век Галівуда – жанчыны-легенды» (сумесна з пасольствам ЗША).

Былі арганізаваны асабістыя выстаўкі многіх беларускіх мастакоў – М. Барздыкі, С. Баянка, У. Правідохіна, У. Акулава, Ю. Якавенкі і інш. Шырокі рэзананс у грамадскасці атрымалі мастацкія праекты «Метафара ў вобразах» Д. Сурыновіча, які ў сваёй непаўторнай манеры перадае спалучэнне вобразаў і колераў; «Трыпутнік» мастакоў Г. Сілівончык і В. Пешкуна, якія ўражваюць прыгажосцю сваіх пейзажных і сюжэтных мастацкіх твораў; «Свет і колер» скульптара і фотамастака Я. Колчава, які праз фотаздымак перадае сутнасць асобы вядомых дзеячаў беларускай культуры. Пералічаныя праекты выклікалі вялікую зацікаўленасць як сярод наведвальнікаў і аматараў, так і сярод прафесіяналаў.

Сярод персанальных праектаў і выстаўка, прысвечаная ўшанаванню памяці Фёдара Ястраба «Абяцанне сноў», на якой дэманстраваліся жывапісныя работы, а таксама былі прэзентаваны два з шасці зборнікаў санетаў майстра.

На пачатку бягучага года адметнай з’явай стала выстаўка твораў народнага мастака Беларусі Георгія Георгіевіча Паплаўскага. 15 лютага заслужанаму дзеячу мастацтваў Беларусі, акадэміку Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і Расійскай акадэміі мастацтваў, лаўрэату Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, Міжнароднай прэміі Джавахарлала Нэру, прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва споўнілася 85 гадоў. На выстаўцы экспанаваліся яго ілюстрацыі да твораў Я. Купалы, Я. Коласа, В. Быкава, якія захоўваюцца ў фондах Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Жывапісец і графік

Рисунок читающего человека

Г.Г. Паплаўскі – адзін з вядучых беларускіх мастакоў. У сваёй творчасці ён абапіраецца на лепшыя традыцыі народнага мастацтва, тэмы і сюжэты чэрпае з глыбіні жыцця.

Выстаўка твораў мастака была вельмі цікавай для наведвальнікаў бібліятэкі. Да экспазіцыі звярталіся не толькі чытачы, але і навучэнцы Мінскага дзяржаўнага мастацкага каледжа імя А.К. Глебава, студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў і ўсе зацікаўленыя. Выстаўка выконвала двойную задачу: знаёміла з творчасцю мастака як кніжнага графіка і папулярызавала творы айчынных пісьменнікаў.

На далейшае ў творчых планах аддзела арганізацыя мастацкіх выставак работ Смалявіцкага міжнароднага арт-пленэра педагогаў-мастакоў «Лета ў правінцыі»; выкладчыкаў кафедры дызайну Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта «Safedra» (канцэптуальныя эцюды) і інш. Запланавана віртуальная выстаўка «Сведкі сівай даўніны: замкі, палацы, сядзібы Беларусі», а таксама тэматычныя кніжна-ілюстрацыйныя выстаўкі, сярод якіх – «Лепшыя кнігі Беларусі»: выстаўка-прэзентацыя па выніках Нацыянальнага конкурсу «Мастацтва кнігі» і інш. Будзе падрыхтаваны шэраг выставак, прысвечаных юбілеям знакамітых дзеячаў беларускай культуры.

Дзейнасць аддзела галерэйна-выставачнай работы і надалей будзе служыць галоўнай мэце эстэтычнага выхавання: павышэнню культурнага ўзроўню, пашырэнню кругагляду наведвальнікаў праз далучэнне іх да каштоўнасцей нацыянальнага і сусветнага мастацтва; садзейнічаць паступальнаму развіццю беларускай нацыянальнай культуры.

ЛІТАРАТУРА

1. **Концептуальные** основы развития Национальной библиотеки Беларуси как республиканского информационного и социокультурного центра [Электронный ресурс]: [сб. документов]. – Минск : НББ, 2005 (вкладыш 2006). – 1 электрон. оптич. диск.
2. **Национальная** библиотека Беларуси: новое здание – новая концепция развития / Национальная библиотека Беларуси ; [науч. рук. Р. С. Мотульский]. – Минск : [Национальная библиотека Беларуси], 2007. – 322 с.
- См. гл. 5 «Социокультурная деятельность».
3. **Ястраб, Ф. А.** Мастацтва ў сацыяльнай прасторы / Ф. А. Ястраб. – Мінск : Кузьма, 2011. – 315, [3] с.
4. **Ястреб, Ф. А.** Виртуальная галерея в цифровом пространстве библиотеки // Ястреб Ф. А. // Материалы V Международных книговедческих чтений «Электронные библиотеки и ликвидация информационного неравенства», Минск, 8–9 окт. 2009 г. – Минск, 2009. – С. 234–238.
5. **Зименко, А. А.** Художественные аспекты деятельности Национальной библиотеки Беларуси / Зименко А. А. // Вести Института современных знаний. – 2016. – № 1. – С. 15–19.
6. **Суворов, Н.** Галерейное дело. Обращение произведений искусства : учеб. пособие / Николай Суворов ; М-во культуры Рос. Федерации, Санкт-Петербург. гос. ун-т культуры и искусств. – Санкт-Петербург [и др.] : Лань : Планета музыки. – 287 с., [8] л. цв. л.

Summary

The experience of social and cultural activities at the National Library of Belarus.

Среди библиотекарей, педагогов, психологов, как и среди всех образованных людей, часты разговоры о кризисе читательской культуры, при котором, как отмечают исследователи чтения, изменяется форма книги, роль и статус чтения в обществе [3]. Книга, к которой со времен Средневековья относились как к чему-то священному, связанному с Богом, потеряла свою магическую сущность и стала чем-то очень утилитарным, сопряженным с удовлетворением простых человеческих потребностей. Однако, неясно, какие потребности современного человека может удовлетворить чтение. Чтобы выяснить это, необходимы исследования.

Наиболее ярко проявляют себя неосознаваемые потребности, мотивы и отношения в рисуночных тестах. Психологи любят предлагать эти тесты, потому что они позволяют выявить бессознательное и сделать прогноз развития человека. Диагностическая функция рисунков основывается на том, что называют «проекцией». Латинское «projectio» означает «выбрасывание вперед», что по отношению к рисуночным тестам может пониматься как выбрасывание в рисунок вперед себя своих мотивов, установок, сознания и бессознательного, своей личности и своего образа мира.

Сталкиваясь с проблемой нарисовать что-либо, человек вынужден создать в своем уме образ проблемы, некое метафорическое обозначение, а, рисуя, сделать шаг по ее решению. Так, изображая несуществующее животное (самый популярный рисуночный тест), человек вынужден выходить за рамки известного и реального в мир воображения. Причем в этом воображаемом мире, он может реализовать те мотивы, которые не может реализовать в действительности. Рисуя дом, дерево и человека в одном сюжете (другой популярный рисуночный тест), можно проявить свое бессознательное отношение к проблеме безопасности и развития, которые символизируются домом и деревом.

Самым сложным проективным рисуночным тестом является рисунок человека, по которому психологи делают прогноз интеллектуального развития и способов решения бессознательных проблем [2]. Сложность рисования человека мы видим в том, что сама задача нарисовать человека вынуждает абстрагировать образ человека от самого человека и от самого себя. Поэтому нередки рисунки, в которых эта абстрактная задача конкретизируется – рисуется человек в какой-либо ситуации или вместе с другими людьми. Существуют тестовые задания, в которых задача нарисовать человека уточняется. Так, детей просят нарисовать семью, а рисунок выявляет роль ребенка в семье, а для взрослых был придуман рисунок человека под дождем, который выявляет способы совладания со стрессом [4]. Психологи могут предлагать тесты рисования человека в тех ситуациях или аспектах, которые они стараются исследовать.